

עולם מתוך רַחם הַלֵּיל

בשנת 2023, כשהתגוררתי בירושלים, פקדתי את מכון שוקן למחקר היהדות והעמקתי חקר בספרות השו"ת (שאלות ותשובות) במסגרת מיזם משותף למכון ול"קול האות". בין היתר למדתי אצל פרופ' שמואל גליק, ראש מכון שוקן. פרופ' גליק – אביו של אוריאל, שנהרג בעת שירותו הצבאי – חקר את מסמכי גניזת קהיר באוניברסיטת קיימברידג', שם בחן שאלות שנשלחו לרבי משה בן מימון ותשובותיו שהשתמרו בכתב ידו של גדול הפוסקים בהיסטוריה היהודית. גליק הציג, בין היתר, שתי שאלות שהופנו לרמב"ם, ואשר עסקו באותה סוגיה. כותביהן היו בעל ואישה, שנישואיהם עלו על שרטון. הרמב"ם השיב לבעל, ומשקיבל אחר כך את שאלת האישה, השיא לה עצה שסיפקה לה מוצא מן הסבך. בעקבות פגישתי עם שמואל גליק כתבתי ביולי 2023 את "עולם מתוך רחם הליל".

"וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶת קָרְן הַשֹּׁמֶן
וַיִּמָּשַׁח אֹתוֹ... וַתִּצְלַח רוּחַ ה' אֶל דָּוִד"
(שמואל א', ט"ז 13)

1. שמואל א'

"רַדִּי יְרוּשָׁלַיִם/וְהָשִׁיבִי לִי אֶת הַיֶּלֶד שְׁלִי"
(עם פקחת עיניים, דליה רביקוביץ')

יֵשׁ עֵיר שְׁכָל בְּתִיָּה מוֹאָרִים מְלַבֵּד בֵּית דָּוִד,
גַּם שְׁאָר הָעוֹלָם נִקְלַע לְיוֹם שְׁמֶשׁ,
וְרַק בְּדוֹד צָנָה נוֹשְׁבָה חֶרֶשׁ,
וַיֵּלֶד חוּלָה בְּחִיקוֹ שֶׁל אָבִיו.

"רַדִּי יְרוּשָׁלַיִם/וְהָשִׁיבִי לִי אֶת הַיֶּלֶד שְׁלִי,
בּוֹאִי בֵּית לָחֶם וְהָשִׁיבִי לִי אֶת הַיֶּלֶד שְׁלִי"
מִתְגַּלְגֵּל צִעְרוֹ מִמְּדָרוֹן לְמְדָרוֹן,
בֵּין הַר לְהַר בְּעֶמֶק קִדְרוֹן.

"אָבֶל לֹא אוֹכַל לְהָשִׁיבוֹ עוֹד.
אֲנִי הֵלֵךְ אֵלָיו וְהוּא לֹא יָשׁוּב אֵלַי",
וְתֵהוּ אֵל בְּהוּ נִתְפָּר טְלֵאי אֵל טְלֵאי

וְקָרַן הַשֶּׁמֶשׁ וְקָרַן הַשָּׁמַן רִיקוֹת מָאֵד,
וּמִתְרוֹקֵן הָעוֹלָם מִיגוֹנוֹ שֶׁל דָּוִד
בְּנֶדֶד הַצֶּעֶר לְבֵית אַחֵר לְהִתְמִיד.

2. שמואל ב'

"וְאֵת תּוֹגַתוֹ שֶׁל הַלֵּב הַכּוֹרֵעַ/ יָד כָּל בְּמִנוּחָה תִּמְשֹׁשׁ"
(רחל בלובשטיין)

יֵשׁ אִישׁ, וְלוֹ חַיֵּי עוֹלָם וְחַיֵּי שָׁעָה
וּבְאַחַת מֵאֵלּוּ הַשָּׁנִים אֶרְעָה לוֹ נִסְיָעָה
לְקִימְבֹרִידֵג' שָׁבָה גְנוּזָה גְנוּזָה קָהִיר
וְאֵת תּוֹגַת הַלֵּב מִשֵּׁשׁ אוֹר גְּנוּז לְהָאִיר:

הַחֲזִיק שְׁמוּאֵל גְּלִיק בְּכֶתֶב יָד שֶׁל מֹשֶׁה בֶּן מִיָּמוֹן
וְהִנֵּה שְׁתֵּי תְּשׁוּבוֹת שְׁפֶסֶק הָרֵב בְּעֵינַיִן כְּתָבָה וּמָמוֹן –
1. לְאִשָּׁה זְנוּחָה שֶׁלְּמִדָּה יְלָדִים כְּמִקּוֹר פְּרִנְסָה;
2. לְבַעַל שֶׁדִּרַשׁ לְמַנֵּעַ זֹאת אֶף שְׁזָנַח וְנִסֵּעַ.

כְּתָבָה: "גִּדְל בְּנֵי בְכוּרֵי וְנִהְיָה גִּילּוֹ י"ז שָׁנִים
וְלֹא חִיֵּיתִי אֲנִי וּבְנֵי אֶלָּא מִיּוֹם שֶׁלְּמִדָּתִי הִקְטַנְנִים".
הַשִּׁיב הַרְמָב"ם: "דֶּרֶךְ הַהֶעֱרָמָה לְזֹאת הָאִשָּׁה

שֶׁתְּמָרְד וְתִצָּא
וְכוֹפִין אוֹתוֹ אִזּוֹ לְגִרְשָׁהּ
וְהִיא תִּלְמַד מִי שֶׁתִּרְצֶה וְתַעֲשֶׂה מֶה שֶׁתִּרְצֶה".

3. שמואל ג'

"האוכל להשיבו עוד? אני הלך אליו, והוא לא ישוב אלי"

(שמואל ב', י"ב 23)

יש איש, ולו חיי עולם וחי שעה
ובאחת מאלו השעות ארעה לו נסיעה
והדברים קרו אחרת משחשב
ומן הנסיעה לא שב.

בעמק קדרון נצבו בתים כמצבות מתים,
והלוח ושוב בין הר המוריה להר הזיתים
התחנן אביו על בנו בכורו כפילו,
וירושלים לא ירדה ולא השיבה את הילד שלו.

והנה שמש מילדת עולם מתוך רחם הליל,
וכך כל בקר נקלע בנו כפילו, אוריאל,
אל ברכות עיני אביו כצפור על גדת נביעה.

וטפחת כנפים בריסי פרופסור גליק
מרעידה על גדת עין אדוה שתחליק
אל אפיקי לחייו; כל חייו, כל שעה.